

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ ΠΟΥ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ

Ἀθῆναι 15 Σεπτεμβρίου 1907.

Ἡ τέντα ἠπλώθη ἐπάνω ἀπὸ τὰ θερινὰ θέατρα, ὡς πελώριον πρόγραμμα τῆς προσεγγίσεως τοῦ χειμῶνος. Πραγματικῶς ὁ χειμὼν ἔρχεται ἤδη. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὄχι πλέον οἱ γεροντότεροι, ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι Ἀθηναῖοι, ἐνθουμοῦνται πρὸ ὀλίγου ἀκόμη, τὰ καλοκαίρια παρατεινόμενα πολὺ, ἕως τὸν Ἅγιον Δημήτριον. Πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν ἐνθουμούμεθα ὅλοι τὸν θίασον Ταβουλάρη παίζοντα ἕως τὰς 20 Ὀκτωβρίου εἰς τὸ ὑπαιθρον. Τώρα ὅλα μετεβλήθησαν καὶ καθὼς πλέον ὅλα εἶναι γρήγορα καὶ βιαστικά, ἔρχεται γρήγορος καὶ βιαστικὸς καὶ ὁ χειμὼν. Τὸ αὐτοκίνητον, διασχίζον ὡς βολὴ τὰς ἀποστάσεις, γίνε-ται πλέον σύμβολον καὶ τῆς φύσεως ἀκόμη. Καὶ μολονότι μόλις ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πρώτου φθινοπωρινοῦ μηνὸς καὶ ἔχομεν θανμάσια χλωμὰ ἀπογεύματα καὶ ὑπέροχα δροσοσιτάλακτα βράδνα, αἱ νύκτες εἶναι ἤδη ψυχραὶ καὶ τὰ θέατρα ἠναγκάσθησαν ν' ἀπλώσουν ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν θεατῶν αὐτὰ τὰ ἀπέραντα πανιά τὰ ὅποια δίδουν εἰς τὸ θέατρον ὄψιν τεραστίου ὑπερωκεανείου. Τελειώνει λοιπὸν τὸ θέρος καὶ μαζῆ τοῦ τελειώνει καὶ ἡ θερινὴ καλλιτεχνικὴ καὶ ἐν γένει πνευματικὴ κίνησις.

Διότι ἀντιθέτως ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει ἄλλοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας ἔχομεν ζωηροτέραν τὴν κίνησιν αὐτὴν τὸ καλοκαῖρι ἀπὸ τὸν χειμῶνα. Ὁ Ταῖν συνεβούλευσε τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν Ἰταλίαν νὰ τὴν ἴδοῦν τὸ καλοκαῖρι καὶ νὰ τὴν ἀκούσουν τὸν χειμῶνα. Μὲ αὐτὸ ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ καλοκαῖρι ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ μελετήσῃ τὴν Ἰταλίαν εἰς τὴν μόνωσιν καὶ τὴν ἀκινήσιαν τῶν μνημείων της, ἐνῶ τὸν χειμῶνα ἠμπορεῖ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν θεατρικὴν καὶ τὴν φιλολογικὴν της κίνησιν. Εἰς τὰς Ἀθήνας συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Τὸ καλοκαῖρι καθὼς ἐκχίνεται ὁ κόσμος εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὅλα πέρνονν ζωὴν καὶ ὅλα κινουῦνται καὶ ὅλα προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον.

Εἰς τὰς μακρὰς ὥρας τοῦ ἀπογεύματος, ὁ Ἀθηναῖος καὶ πρὸ πάντων ἡ Ἀθηναία, διαβάζον μεταξὺ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρευσης. Τὸ βράδυ παντοῦ ἐκτελεῖται μουσική, καὶ τὴν νύκτα δέκα θέατρα προσκαλοῦν τοὺς θεατὰς. Καὶ εἶναι μὲν ἀλήθεια ὅτι πολλοὶ Ἀθηναῖοι φεύγουν εἰς τὰς ἐξοχὰς εἰς τὰ νησιά καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ ἡ ἀποζημίωσις ἔρχεται ἰκανοποιητική. Τὸ ἐξωτερικὸν μᾶς στέλλει τοὺς Ἑλληνας του, καὶ αἱ ἐπαρχίαι μᾶς ἀποβιβάζουν κάθε πρωτὸ μὲ σιδηροδρόμους καὶ μὲ ἀτμόπλοια κυρίας μὲ καπέλλα τεράστια, μὲ πτερὰ καὶ μὲ μικρὰς χονδρὰς ἄλυσσίδας, καὶ ἄνδρας οἱ ὅποιοι παραπονοῦνται ὅτι ἡ πρωτεύουσα ἀπορροφᾷ τὰς ἐπαρχίας καὶ ὁμοῦς ἔρχον-

ται εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τὰ συντελέσουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ἀπορρόφησιν.

Ἡ ζωηροτέρα ἐκδήλωσις τῆς πνευματικῆς καὶ κοσμικῆς κινήσεως τοῦ θέρου εἶναι πάντοτε τὰ θέατρα. Ὁ χειμὼν δὲν εἶναι πλέον ἢ θεατρικὴ ἐποχὴ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ Βασιλικὸν θέατρον δὲν κατώρθωσε τὰ τὴν κάμη τοιαύτην, ἀνοήτως ἐξ ἀρχῆς διοικηθέν. Ὁ Ἀθηναῖος δὲν ἀφήνει τὴν ἄνοιαν τοῦ σπητιοῦ, τὴν ἀπόλαυσιν τῆς φωτιᾶς, τὴν εὐχαρίστησιν τῆς συντροφιάς καὶ τοῦ μάους καὶ τοῦ πόκερ διὰ τὰ ἐκστρατεύει μὲ βροχήν, χιόνι ἢ ὑγρασίαν ἢ ἀνακαλύψει τὸ Βασιλικὸν θέατρον εἰς μίαν ἀπόκεντρον γωνίαν τῆς πόλεως. Καὶ ἂν ἐξαιρέση κανεὶς ὀλίγας «πρώτας» καὶ τὸ πέρασμα ξένων καλλιτεχνικῶν ἀστέρων, ἡ χειμερινὴ θεατρικὴ ἐποχὴ περὶ ἅ χωρὶς ἐνδιαφέρον, χωρὶς κίνησιν.

Ἄλλ' ἡ ἀποζημίωσις ἔρχεται τὸ καλοκαῖρι. Ὅλοι αἱ μάνδραι τῶν Ἀθηνῶν κινδυνεύουν πλέον τὰ γίνον θέατρα καὶ δὲν ὑπάρχει ἠθοποιός, πλανώμενος εἰς τὰ μακρονώτερα σημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς ὑδρογείου, ὁ ὅποιος τὰ μὴ ὀνειροπολῆ τὰ παίξει τὸ καλοκαῖρι εἰς τὰς Ἀθήνας. Διότι πραγματικῶς τὸ «παίξιμον» ἐνὸς νέου ἔργου εἰς τὰς Ἀθήνας αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, πέθει τὰς διαστάσεις πανηγυριοῦ. Ἄν ὁ συγγραφεὺς εἶναι γνωστὸς καὶ ἡ προηγουμένη του ἐργασία ἐμπνέει ἐμπιστοσύνην τὸ θέατρον γεμίζει ἀπὸ ὅλον τὸν πνευματικὸν κόσμον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ ἠθοποιός ἔχει τὴν εὐχαρίστησιν τὰ παίξει ἐμπρὸς εἰς κοινὸν τὸ ὅποιον δὲν εἶνε ἐκλεκτὸν διότι ζητεῖ τὰς πρώτας θέσεις καὶ πλειοδοτεῖ εἰς τὰς τιμὰς τῶν εἰσητηρίων καὶ ἔρχεται εἰς τὸ θέατρον φορτωμένον δακτυλῶν καὶ διαμαντικῶν, ἀλλ' εἶνε ἐκλεκτὸν διότι παρακολουθεῖ, ἐννοεῖ, σκέπτεται καὶ κρίνει. Ἐχομεν τώρα κυρίας ποῦ διαβάζον ποῦ πηγαίνουν εἰς τὸ θέατρον καὶ χειροκροτοῦν καὶ ἐνθουσιᾶ-

ζονται. Μερικά βράδια τὸ ἀκροατήριον τοῦ Ἀθηναϊκοῦ θεάτρου γίνεται τὸ ἀνώτερον πνευματικὸν κοιτήριον τοῦ τόπου. Αὐτὸ εἶναι ἤδη καὶ τι.

Κ' ἐφέτος ἐξαιρετικῶς ἐδόθησαν αἱ εὐκαιρίαι αὐταὶ εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν κοινόν. Δύο θίασοι ἐκλεκτοὶ ὑπὸ τὸν κ. Σαγιῶρ εἰς τὴν «Νέαν Σκηνὴν» ὑπὸ τὸν κ. Βονασέραν εἰς τὸ «Σύνταγμα» ἔδωκαν νέα ἔργα προκαλέσαντα ζωηρότατον τὸ ἐνδιαφέρον, ἔργα διαφόρου βέβαια θεατρικῆς ὑφῆς, ἄλλου εἶδους τὸ καθένα, συναντηθέντα ὁμῶς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν. Εἰς τὴν «Νέαν Σκηνὴν» ἔδωκαν σειρὰν τριάντα πέντε παραστάσεων «Τὰ Παραθήγαια», Ἀθηναϊκὴ ἐπιθεώρησις τοῦ κ. Μπάμπη Ἀννίνου καὶ τοῦ ὑπογράφοντος τὸ

ἄρθρον αὐτό. Εἰς τὰ «Παραθήγαια» ἐκάμαμεν μίαν σατυρικὴν ἐπιθεώρησιν τῶν συγχρόνων Ἀθηναϊκῶν γεγονότων, μὲ γραμμὰς χονδρὰς, κτυπητῆς καὶ ἐντυπωτικῆς σατύρας.

Ἡ κριτικὴ τῶν ἐφημερίδων δὲν ὑπῆρξεν εὐνοϊκὴ πρὸς τὸ ἔργον αὐτό· τὸ κοινὸν ὁμῶς τοῦ ἐξεδήλωσε ζωηρωτάτην συμπάθειαν καὶ ἐπὶ τριάντα πέντε παραστάσεις ὅλαι αἱ Ἀθηναὶ παρήλασαν ἀπὸ τὴν «Νέαν Σκηνὴν» χειροκροτοῦσαι, ξεκαρδιζόμεναι εἰς τὰ γέλοια, ζητοῦσαι ἐπανάληψιν τῶν μᾶλλον κτυπητῶν σκηνῶν. Ἐδόθη εἰς τὸ ἴδιον θέατρον καὶ «Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας» φάρσα τοῦ κ. Μωραϊτίνη, συγγραφέως τοῦ «Μαραθωνίου Δρόμου». Ὁ εὐφυῆς χρονογράφος τοῦ «Ἐμπρός» δὲν εἶχε εἰς τὸ δεύτερον ἔργον τὴν ἐπιτυχίαν τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὸ πρῶτον. Ὁ «Ἀνθρωπος τῆς ἡμέρας» ἐπανελήφθη δέκα φορὰς καὶ ἐσταμάτησε. Τρεῖς κωμωδίαὶ τοῦ κ. Δεληκάτερινη, μονόπρακτοι, ἔκαμαν καὶ αὐταὶ πολὺ καλὰ τὸ μέρος τῶν εἰς τὴν θεατρικὴν περιόδον τῆς «Νέας Σκηνῆς, τῆς ὁποίας ὁμῶς πραγματικὴ θεατρικὴ ἐπιτυχία ἀπομένοντι τὰ «Παραθήγαια» ζητούμενα διαρκῶς ἀπὸ τὸ κοινόν, τὸ ὁποῖον εὐρῆκεν ὀλίγας καὶ τὰς τριάντα πέντε παραστάσεις.

Ὁ θίασος τοῦ κ. Βονασέρα, περιλαμβάνων στοιχεῖα μᾶλλον δραματικὰ, ἔδωκε περισσότερον δράματα παρὰ κωμωδίας. Ἐπειτα ἀπὸ δύο τρία ξένα ἔργα εἰς τὰ ὁποῖα ὁ θίασος ἐσημείωσεν ἐπιτυχίας καὶ ἐκτελέσεως καὶ εἰσπράξεων ἦλθεν ἡ σειρὰ τῶν ἐλληνικῶν. Ὁ λεπιοτέχνης τοῦ ὕφους καὶ τῶν ιδεῶν ὁ Νιρβάνας, ἔδωκεν εἰς αὐτὸ τὸ δράμα του «Ὁ Ἀρχιτέκτων Μάρθας» ἐνώπιον τοῦ ἐκλεκτοτέρου πνευματικοῦ κοινοῦ τῶν Ἀθηναίων. Καὶ ὁ «Ἀρχιτέκτων Μάρθας» ἔκαμε τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἐπεριμένετο. Ὁ συγγραφεὺς του συνεκράτησε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ μὲ χαρὰ

κτῆρας δυνατοὺς καὶ μὲ φράσιν λεπτὴν τὴν φράσιν ποῦ γράφει πάντοτε ὁ ὠραῖος αὐτὸς χειριστὴς τοῦ ὕφους. Καὶ ταυτοχρόνως σχεδὸν ἐδόθη εἰς τὸ ἴδιον θέατρον ἡ «Βασίλισσα Σαββὰ» δραμῆτιον τοῦ ὑπογράφοντος τὰς γραμμὰς αὐτάς. Δὲν ἐπιτρέπεται βεβαίως εἰς ἐμὲ νὰ γράψω περὶ ἔργου τὸ ὁποῖον φέρει τὸ ὄνομά μου. Δὲν εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ κατηγορηθῶ ὅτι περιαντολογῶ, ἂν περιορισθῶ εἰς τὴν σημείωσιν γεγονότων, ὅτι δηλαδὴ ὅλαι αἱ πνευματικαὶ Ἀθῆναι κατέκλυσαν τὸ θέατρον κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν, ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τρεῖς ἑσπέρας ἐκαλεῖτο ἐπανειλημμένως εἰς τὴν σκηνὴν, καὶ ὅτι τὴν ἐπομένην οὔτε μία ἀντίθετος γνώμη δὲν ἦλθε νὰ ταράξῃ τὴν ὁμοφωνίαν τοῦ τύπου ἐνθουσιωδῶς ἐκφραζομένου.

Καὶ τέλος ἀπὸ προχθὲς ὁ θίασος Βονασέρα δίδει ἓνα νέον ἔργον «Ὁ γυιὸς τοῦ Ἰσκιου» πρῶτον θεατρικὸν ἔργον ἑνὸς νέου συγγραφέως τοῦ κ. Σπ. Μελᾶ, ὁ ὁποῖος εἰσέρχεται θριαμβευ-

τικῶς εἰς τὸ θέατρον. Ὁ κ. Μελᾶς ἐπῆρε κάποιαν μακρονήν ἀπήχησιν ἑλληνικῶν παραδόσεων, τὴν μετέβαλεν ὅπως τοῦ ἐχειιάζετο καὶ μᾶς ἔδωκεν ἓνα δράμα περισσότερον ποιητικὸν παρὰ πραγματικὸν, ἀλλὰ μὲ τόσην ψυχὴν, ἑλληνικὴν ψυχὴν μέσα του, ὥστε νὰ μᾶς τινάξῃ τὸν συγγραφεὺν του ψηλὰ πολὺ ψηλὰ εἰς τὴν ἐκτίμησίν μας. Νεώτατος ὁ κ. Μελᾶς μᾶς ἔδειξε θεατρικὴν καὶ ποιητικὴν δύναμιν ἀσυνήθη. Σήμερον εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμέρας εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐνῶ χθὲς ἀκόμη δὲν τὸν ἐγνώριζε κανεὶς. Εἰς τὸ θέατρον κάθε βράδυ ζητεῖται εἰς τὴν σκηνὴν καὶ δέχεται συγχαρητήρια καὶ ἄνθη. Αἱ κυρίαί ζητοῦν νὰ τὸν γνωρίσουν τὸ ἔργον του ἦλθε κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ οἱ ἀκροαταὶ ἀφοῦ κρατήσουν εἰς ὅλην τὴν προᾶξιν τὴν ἀναπνοὴν των ξεσποῦν ἵππεια εἰς ἀτελείωτα χειροκροτήματα.

Εἰς αὐτάς τὰς ἐπιτυχίας τῶν δύο θεάτρων, πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ ἐπιτυχίας ἄλλων ἑλληνικῶν ἔργων, λαϊκωτέρων αὐτῶν, εἰς τὰ λαϊκότερα θέατρα, τῆς «Νεαπόλεως» καὶ τοῦ «Ἀθηναίου». Εἰς τὴν «Νεάπολιν» ἔδωκεν ὁ κ. Δημητρακόπουλος τοὺς «Βασιλεῖς ἐν Ἐξορίᾳ» τελευταῖον δράμα τοῦ Ὀθωνικοῦ κύκλου, νέον διὰ τὰς Ἀθήνας. Καὶ μολονότι γενικῶς ἐκρίθη ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερον ἀπὸ ὅσα ἐγράφησαν διὰ τὰς περιπετείας τῶν πρώτων βασιλείων, καὶ μολονότι εὐκολωπάτη ὑπῆρξεν ἡ γνώμη τῶν ἐφημερίδων δὲν κατωρθώθη μεγάλη σειρὰ παραστάσεων, πιθανώτατα ἕνεκα τοῦ κόπου πλέον τοῦ κοινοῦ, ἀπέναντι τῶν Ὀθωνικῶν δραμάτων. Τοῦναγτίον ἄλλο δράμα τοῦ κ. Ποταμιάνου αὐτό «Ὁ Κολοκοτρώνης εἰς θάνατον» σκηνοποιηθεῖσα ἱστορία τῆς καταδίκης τοῦ μεγάλου Πελοποννησίου στρατηγοῦ ἔφθασε

τὰς εἴκοσι παραστάσεις πρὸ κοινοῦ τὸ ὁποῖον ἐτραβοῦσαν αἱ μεγάλαι πατριωτικαὶ φράσεις καὶ τὰ ἱστορικὰ εἰρωνικώτατα ρητὰ τοῦ Γέροντος τοῦ Μωρηᾶ.

Τώρα τὰ θεάτρα κλείουν τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο. Οἱ θίασοι ἐτοιμάζουν τὰς ἀποσκευάς των διὰ τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου. Καὶ ταυτοχρόνως τὸ «Βασιλικὸν θεάτρον» καταρτίζει τὸ πρόγραμμά του, εἰς τὸ ὁποῖον καθὼς λέγεται κατορθώθη νὰ συγκεντρωθοῦν ἐφέτος τὰ ὀνόματα τῶν καλλιτέρων δραματικῶν μας συγγραφέων. Ἀλλὰ τοῦ Βασιλικοῦ ἡ ἐπιτυχία ἐξαρτᾶται ἰδίως ἀπὸ τὸν καιρὸν. Ἄν ὁ χειμὼν εἶναι ἐπιεικὴς τὸ Βασιλικὸν θὰ θριαμβεύσῃ. Ἄν ἔχωμεν τὸν περισινὸν Πολικὸν χειμῶνα, ὁ κ. Βλάχος δὲν θὰ μείνῃ εὐχαριστημένος. Τὸ μέλλον εἶνε ἄδηλον. Αὐτὴν τὴν φορὰν διὰ τὸ Βασιλικὸν θεάτρον περισσότερον πρέπει νὰ ἐρωτᾶται ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου, ἀπὸ τὸν διευθυντὴν τοῦ Βασιλικοῦ θεάτρον.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ